

Vilja royna at koma luftdálkingini til lívs

Fiskaríhavnin í Esbjerg. Her eru teir farnir harðast fram ímóti teimum, sum dálka luftina.

Sjey kommunur eru gingnar saman við tí endamáli at koma luftdálkingini til lívs.

Sjey kommunur í Jútlandi, ið allar hava fiska- og sildamjols virkir í kommununi eru gingnar saman til at steðga luftdálkingini, sum hesi virkir fóra við ser. Teknikarar hava allan vetur virka fyrri at funnið eina felagsloyni fyrri allar kommunurnar og teir eru við at leggja seinastu hond á verkið. Kommunnarnar eru Esbjerg, Hants-holm, Hirtshals, Hvide Sande, Skagen, Struer og Thyborøn. Uppskotið skal eisini leggjast fyrri heilsunevndini og roknað verður við, at hetta kann setast í verk aftaná summarfrí-tíðina.

Bert batur í Esbjerg

Higartil er ikki farið rettuliga harðliga fram ímóti luftdálking frá fiskidnaðarvirkjum, hóast nógvur av teimum hava luktað ógvuliga illa. Tað er bert í Esbjerg, at virki hava fingið bót fyrri at dálka luftina á henda hátt. Roknað verður, at tá nevnda felagsav-talan verður gjord, nýðast nógvir verksmiðjur at investera nógvan pening fyrri at kunna gera eftir nýggju treytunum.

11 sjúkrakassar komandi ár

Nú eru 33

**Í frágreiðing frá
Meginfelag Sjúkrakassa
Føroya verður m.a.
sagt soleiðis:**

Við árslok 1970 høvdu vit í Føroyum 33 sjúkrakassar við tilsamans 25.250 njótandi limum. Av teimum eru 3.217 B-limir. Umframt høvdu kassar-nir 159 C-limir og 50 hvilandi limir.

Samanleggingin av sjúkrakassum er byrjað og skal vera liðug 1. januar 1972 við einum sjúkrakassa í hvørjum leknadomi, t. v. s. at vit tá koma at hava 11 sjúkrakassar.

Av teimum 33 kassum sum eru, hava vit 4 kassar hava færri limir enn 100, 17

kassar við limatali millum 100 og 500, 6 kassar við limatali millum 500 og 1000, 4 kassar við limatali millum 1000 og 2000, 1 við limatali yvir 2000 og 1 við limatali yvir 8000.

Limirnir hava goldið 4,8 mill. kr. í limagjaldi, meðan hjálpin til limirnar hevur verið 6,3 mill. kr.

Flestu kassarir hava havt yvirskot í 1970, men kemur tað av at ein stórt partur av inntøkuni eru yvirfórdar ognir frá flutningskassanum. Tað er soleiðis talan um ein vøkstur í ognini hjá sjúkrakassunum uppá 610 tús. kr., men í mun til tað sum sjúkrakassarir og flutningskassarir áttu 31.12.1969 er talan um eitt hall uppá 90 tús. kr.

Hin vanliga leknahjálpin er nógv tann størsta útreiðsla

sjúkrakassarir hava og saman lagt er hin samlaða leknahjálpin nú næstan 2 mill. kr. Fyri A-limirnar er talan um eina meðalútreiðslu uppá kr. 83,26 fyrri hvønn limin, meðan meðalútreiðslan av leknahjálpi til B-limirnar er kr. 28,86 fyrri hvønn limin. Nú er sjúkrakassans partur eins stórtur til A og B limir og tí ber til at gera sammetingar. Tað at leknahjálpin til B-limirnar er minni í meðal kemur helst av, at B-limirir sjálvir gjalda lekanum og fáa endurgjald frá sjúkrakassanum, meðan leknahjálpin til A-limirnar verður avroknað beinleiðis millum læka og sjúkrakassa.

Nú flutningskassarir eru avtiknir, verður flutningshjálpin latin frá sjúkrakassanum eftir nýggjum reglum og retturin til flutningshjálpi er munandi betradur fyrri A-limirnar, meðan hesin rettur tó er skerdur tá talan er um B-limir. Soleiðis

fáa B-limir ikki frian flutning av lekna ella jarðamóður og heldur ikki flutning til og frá lekna.

Í 1970 er goldið fyrri 12.973 flutningar og er býti hetta:

Fyri A-limir: 1.984 flutningar av lekna, 147 flutningar av jarðamóður, 2.562 flutningar til og frá lekna, 7.277 flutningar til og frá føroyskum sjúkrahúsi, 637 flutningar til og frá donskum sjúkrahúsi, 28 flutningar eftir medisini. Harumframt er goldið vistarhald fyrri 22 persónar.

Fyri B-limirnar eru goldnir 247 flutningar til og frá føroyskum sjúkrahúsi, 90 flutningar til og frá donskum sjúkrahúsi og 1 flutningur eftir medisini.

Við árslok 1970 er hin samlaða ognin hjá sjúkrakassum 4.279.276,57.

Í meðal fyrri hvønn limin er hetta kr. 169,47, men kortini eru tað kassar sum eiga retti-

liga lítið av ogn, meðan aðrir standa betri í tí.

Óll sáttmálahjálpin verður broytt við pristalimum og dyrtiðin ávirkar alla aðra hjálpi. Tað er tí nýðugt hjá flest øllum sjúkrakassum at seta limagjaldið upp. Tað er talan um at seta gjöldini til føroysku sjúkrahúsini upp í hesum ári og vinnur uppskotið frama er talan um at tvífalda gjöldini. Útreiðslan til sjúkrahúsini er í lötuni yvir 800 tús. kr. sum svarar til 32 kr. fyrri hvønn limin, og henda pening skula sjúkrakassarir útvega umframt ta hækking í leknahjálpin sum kemur í hesum ári. Vit finga nýggjan sáttmála 1. okt. 1970 og kemur hann at ávirka útreiðslurnar nógv í hesum ári.

Tann stóri skilnaðurin millum barnabókasavnið og vaksamannabókasavnið, ímillum børn og vaksin yvirhøvur, hugsi eg, er partvis orsök til at steðgur kemur í bókaláni hjá hesum ungu. Tey skulu eittast at vera »vaksin« eftir einum degi og eftir 14 ára føðingardagin er tað mest sum »skomm« at halda fram at læna úr barnabókasavninum, hóast har fram vegis eru bókur, sum júst hava teirra áhuga, til tey eru eini 15—16 ár. Í vaksnamannasavninum renna tey seg kanska fastan beinanvegin, finna einki av áhuga og koma tí ikki aftur. — Tað hendir eisini so nógv við teimum sjálvum og úttan um tey. Áhugamálini verða onnur og fleiri. Tey fáa í mongum førum meira at gera við skúlalesnað og útbúgving. Tað reður tí um hjá bókasavnum og skúlam at hjálpa teimum fram til tað, sum júst í lötuni hevur ella kann hava teirra áhuga. Bóka-

savni hava t.d. nýggj tíðarrit liggjandi frammi um ymsan »hobby«, um fotografering, bilar, popp og mangi annað og kunnu eisini hjálpa teimum at útvega tillfar aðra staðni frá. — Neyðturvilig hjálpi og leiðbeining er av avgjörum týdningi, serliga tá tann ungi lænarin fyrstu ferð skal royna seg sum »vaksin« lænari, skal hann ikki heilt renna seg fastan og missa hugin. Bókasavnið má vera eitt stað, har tann ungi eins og øll forrestin skal kenna seg velkomnan — eisini at spyrja.

Hvat halda tygum um, at settur verður fullkornur barnabókavörður við lands- og býarbókasavni?

Í Havn er umráðandi at fáa ein barnabókavörð á Býarbókasavnið skjótast gjørligt. Ein sum kundi tíkið ser á børnum burturav, lisið upp fyrri teimum og aktiviserað tey á annan hátt. Eisini á Landsbókasavninum er brúk fyrri ein

um barnabókavörð til at taka ser av bókakeypnum til bóka kassar og bygðabókasavn og til at hjálpa hesum sovnum við arbeiðinum. Tíverri er tað at kalla ógjørligt at fáa kvalifiseraðar bókavörðar í dag. Merki-liga fáir fyooyingar royna hesa áhugaverdu og fjølbroyttu læru. Mær kunugt bert 1 í löt uni. Lærutiðin er ikki drúg heldur, bert 4 ár eftir loknið studentsprógv. Byrjunarlønin liggur væl oman fyrri ta donsku, og so ert tú vissur í, at brúk er fyrri tær í Føroyum. Býarbókasavnið t.d. koyrir bert við 2 hálv dags-bókavörðum. Har er brúk fyrri 2 afturat beinanvegin og fleiri seinni. Landsbókasavnið tørvar 3 bókavörðar nú. Brúk verður fyrri uppافتur fleiri bókavörðum, eisini við serútbúgving. — Minst 5 foyooyingar eru bókavörðar niðri og koma helst ongantið aftur higar at abeíða. Í Føroyum eru vit 4,

men tveir arbeíða sum sagt bert hálvan dag.

Er tað rätt, at bókasavniini hava danskar útgávur av bókum, sum eru á føroyskum?

Tað er ið hvussu er óneyðugt á einum lítum savni. Føroyski tyddu barnabókurnar verða t.d. altíð læntar fram um tær tilsvareandi donsku. Dansk tyðing verður heldur ikki keypt, eftir at sama bók er út komin á føroyskum — úttan so, at tann føroyska er ein nógv broytt útgáva. Tað føroyska, sum dugur er í, eigur sjálvsagdan rätt at koma á savniini, siðani verða tað mest danskar bókur, á ein hátt eru vit tvímælingar, tað skerst ikki burtur. Samband okkara við útlenska bókaheimin gongur næstan bara um danskt mál, sum galdandi lóg áleggur okkum at læra væl og virðiliga. Er danska málakið lítið uppá seg — tað føroyska er minni. Hetta kunnu bókasavniini ikki

broyta við bert t.d. at fylla hillarnar við enskum, týskum og fronskum bókmentum. Tað er sjálvsagt ynskiligt, at vit øll kundu lisið heimsmálini eins væl og føroyskt og danskt.

Nyttar nakað at mótarbeíða tí vándaliga lesnaðinum?

Jú, avgjørt. Men at skilja ímillum gott og vándaligt í tí orgrynni av lesitilfari, ið til taks er, er ikki lett. Eg vil halda, at tann sum hevur fingið gott í beinið heima og í skúla, hann dugir sjálvur á at skyna. Forboð dugir ið hvussu er ikki! — Endamálið hjá fólkabókasavnum er at fremja upplýsing og mentunar virksemi. Í tí liggur eisini ein skylda til at solda dumbuna frá. Men tey eiga at vera var í við skiljingini, so hon ikki verður t.d. sekturiskur ella politiskur sensurur.